

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 25 ΜΑΪΟΥ 2009
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- A.** Δυο ειδών είναι η αρετή, η διανοητική και η ηθική. Η διανοητική χρωστάει και τη γέννηση και την αύξηση της κατά κύριο λόγο στη διδασκαλία, γι' αυτό ακριβώς χρειάζεται πείρα και χρόνο, ενώ η ηθική είναι αποτέλεσμα εθισμού, από όπου έχει πάρει και τ' όνομα, το οποίο μικρή παρουσιάζει διαφορά από τη λέξη εθισμός. Από αυτό ακριβώς γίνεται φανερό ότι καμιά από τις ηθικές αρετές δεν υπάρχει μέσα μας εκ φύσεως. Πραγματικά τίποτε από όσα υπάρχουν εκ φύσεως δεν μπορεί να αποκτήσει με εθισμό ιδιότητες διαφορετικές από αυτές που έχει από τη φύση, για παράδειγμα η πέτρα που από τη φύση πηγαίνει προς τα κάτω δεν θα μπορούσε να συνηθίσει να πηγαίνει προς τα πάνω, ακόμα κι αν κάποιος προσπαθήσει χιλιάδες φορές να την κάνει να συνηθίσει σ' αυτό ρίχνοντάς την ξανά προς τα πάνω, ούτε βέβαια η φωτιά προς τα κάτω, ούτε τίποτα άλλο από αυτά που γεννιούνται από τη φύση με ορισμένες ιδιότητες θα μπορούσε να συνηθίσει σε κάτι διαφορετικό. Επομένως, οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως, ούτε όμως είναι αντίθετες από αυτές, αλλά εμείς έχουμε από τη φύση μας την ιδιότητα να τις δεχτούμε, τελειοποιούμαστε όμως σ' αυτές με τον εθισμό.
- B1.** Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η απόκτηση της ηθικής αρετής οφείλεται στον εθισμό που δημιουργείται με την επανάληψη. Για να στηρίξει την άποψη αυτή χρησιμοποιεί την ετυμολογική συγγένεια της λέξης «ηθικό» με τη λέξη «έθος» που σημαίνει εθισμός. Οι ηθικές αρετές είναι αποτέλεσμα συνήθειας και επανάληψης. Κατά συνέπεια, είναι φανερό ότι ο Αριστοτέλης απορρίπτει την αριστοκρατική αντίληψη που εκφράζεται ξεκάθαρα στα λόγια της Αντιγόνης προς την Ισμήνη, ότι δηλαδή η αρετή είναι δώρο της φύσης που τελεσίδικα δίνεται ή όχι από τη γέννηση του στον άνθρωπο.
Συμπερασματικά ο Σταγειρίτης υποστηρίζει ότι τα άτομα απλά έχουν γεννηθεί με την ιδιότητα να δεχτούν τις ηθικές αρετές και να τις τελειοποιήσουν με την συνήθεια.
- B2.** Είναι θεμελιώδης στη φιλοσοφία του Αριστοτέλη η διάκριση – συχνά αντιθετική- των εννοιών δύναμις και ενέργεια. Δύναμις είναι η δυνατότητα που έχει ένα πράγμα ή ένα ον να γίνει ή να κάνει κάτι, ενώ η ενέργεια είναι η πραγμάτωση αυτής της δυνατότητας. Γενικά, ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η δεύτερη έχει μεγαλύτερη αξία από την πρώτη. Εδώ συνδέει «τας δυνάμεις» με το πρότερον και τα ενέργειας με το

ύστερον, εννοώντας ότι αι δυνάμεις έχουν χρονική μόνο προτεραιότητα έναντι των ενεργειών.

Στο απόσπασμα ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί δύο παραδείγματα. Το πρώτο αφορά τις αισθήσεις της όρασης και της ακοής τις οποίες ο άνθρωπος έχει εκ φύσεως και το δεύτερο τις δημιουργικές τέχνες του οικοδόμου και του καθαριστή. Αντλεί, λοιπόν, τα παραδείγματα από τις φυσιολογικές λειτουργίες του ανθρώπου και τις δραστηριότητες. Παρατηρεί, μέσω των παραδειγμάτων ότι αυτό που συμβαίνει στις τέχνες, συμβαίνει και στην ηθική αρετή. Οι ηθικές αρετές δηλαδή υπάρχουν στον άνθρωπο ως δυνατότητες και με την εξάσκηση μετατρέπονται σε ικανότητες. Έτσι, ενδεικτικά, ο φιλόσοφος παραθέτει τις αρετές της σωφροσύνης, της δικαιοσύνης και της ανδρείας, οι οποίες αποκτώνται με την εφαρμογή πράξεων αντίστοιχης ποιότητας.

B3. Σχολ.βιβλίο, σελ. 140: «Η σημασία της Ακαδημίας βρίσκονται ακριβώς... η ψυχοσύνθεση του Πλάτωνα»

B4. φέρεσθαι : φορά, φερνή
δέξασθαι : δοχείο, ανάδοχος
τελειούμενοι : τέλος, τελεία
κομιζόμεθα : κομιστής, κόμιστρα
ίδειν : όραμα, κάτοπτρο

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Και οι Αργείοι λοιπόν κατά την ίδια χρονική στιγμή αφού εισέβαλαν στη Φλειασία κ' έπεσαν σε ενέδρα απ' τους Φλειασίους και τους δικούς τους εξόριστους, σκοτώθηκαν περίπου 80. Οι δε Αθηναίοι απ' την Πύλο πήραν πολλά λάφυρα απ' τους Λακεδαιμόνιους. Και οι Λακεδαιμόνιοι απ' την άλλη αφού γι' αυτό το λόγο έλυσαν τις συμμαχίες μ' αυτόν τον τρόπο δεν τους πολεμούσαν , έπειτα διεκήρυξαν αν κάποιος απ' αυτούς θέλει να λαφυραγωγήσει τους Αθηναίους. Κ' οι Κορίνθιοι για κάποιες προσωπικές διαφορές τους πολεμούσαν τους Αθηναίους. Οι υπόλοιποι Πελοποννήσιοι παρέμεναν αδρανείς. Οι δε Μήλιοι αφού χτύπησαν τη νύχτα το μέρος του περιτειχίσματος των Αθηναίων που βρισκόταν κοντά στην αγορά το γκρέμισαν, και σκότωσαν του στρατιώτες και αφού συγκέντρωσαν στάρι κ όσα περισσότερα χρήσιμα πράγματα μπορούσαν, αφού αναχώρησαν, έμεναν αδρανείς.

Γ1. α. εΐληφέναι , πολέμησον , κηρύξοι , αίρησθε , προσέβαλες

Γ1. β. Φυγάδι , πολύ , σπονδήν , τινάς , περιτειχισμάτων

Γ2. α. ὑπὸ Φλειασίων : εμπρόθετος προσδιορισμός ποιητικού αιτίου, επιρρηματικός προσδιορισμός στη μετοχή λοχισθέντες

- δι' αυτό** : εμπρόθετος προσδιορισμός αιτίας ,
επιρρηματικός προσδιορισμός στη μετοχή
αφέντες
- αὐτοῖς** : Αντικείμενο στο ρήμα ἐπολέμουν (ρήμα εχθρικής
διάθεσης και δοτική)
- ιδίων** : Ομοιόπτωτος ονοματικός επιθετικός
προσδιορισμός στο διαφορών.
- νυκτός** : Γενική του χρόνου, επιρρηματικός
προσδιορισμός στη μετοχή προσβαλόντες.
- ἀναχωρήσαντες** : Χρονική επιρρηματική μετοχή επιρ. προσδ. του
χρόνου στο ρήμα ἡσύχαζον συνημμένη στο Υ
του ρ.

Γ2. β. Οὔτοι ἔλεγον τους ἐκ τῆς Πύλου Ἀθηναίους Λακεδαιμονίων πολλήν
λείαν λαβεῖν.